

Revidering av EU:s miljöbrottsdirektiv 2021/22:FPM58

Miljödepartementet

2022-02-08

Dokumentbeteckning

COM (2021) 851

Förslag till direktiv om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om upphävande av direktiv (EG) 2008/99/EG

Sammanfattning

Förslaget innehåller minimiregler om brottsrekvisit och påföljder för de allvarligaste överträdelserna av unionens miljölagstiftning och syftar till ett effektivare miljöskydd. Tillämpningsområdet utökas i förhållande till det nu gällande direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser) genom att ytterligare kategorier av straffbara gärningar införs. Bestämmelserna om påföljder skärps genom att det anges miniminivåer för den övre gränsen för straff, vilka i de allvarligaste fallen ska uppgå till minst tio års fängelse. När det gäller juridiska personer anges att sådana ska kunna hållas ansvariga och att det ska finnas effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder som kan vara antingen straffrättsliga eller icke-straffrättsliga. Det föreskrivs miniminivåer för den övre gränsen på de böter som ska komma i fråga för juridiska personer, vilka i de allvarligaste fallen ska uppgå till minst fem procent av årlig omsättning på global nivå. Utöver de angivna påföljderna för fysiska och juridiska personer ska kompletterande sanktioner kunna påföras, t.ex. hinder att bedriva näringsverksamhet, skyldighet att återställa miljön till dess tidigare skick och, när det gäller fysiska personer, tillfälliga förbud mot att ställa upp i offentliga val.

Sverige ställer sig allmänt positivt till förslaget att harmonisera eller tillnärma straffrättsliga regler till skydd för miljön. Sverige ifrågasätter dock om EU har straffrättslig lagstiftningskompetens som sträcker sig så långt som till villkoren för demokratin i nationella val i medlemsstaterna.

Bestämmelserna i förslaget bör ges en ändamålsenlig utformning och inte avvika för mycket från liknande reglering i andra straffrättsliga instrument.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Nuvarande EU-lagstiftning med gemensamma minimiregler för kriminalisering av miljöbrott är Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser. Kommissionen har utvärderat direktivet och har konstaterat att det inte har haft någon större effekt i praktiken. Under de senaste tio åren har antalet miljöbrott som utretts och lett till fällande dom fortsatt vara mycket lågt inom unionen. Dessutom är de utdömda påföljderna för låga för att vara avskräckande och det gränsöverskridande samarbetet sker inte på ett systematiskt sätt.

Kommissionen anger sex mål för det nya direktivet.

1. Effektivisera utredningar och åtal genom att uppdatera direktivets tillämpningsområde och införa en lämplig mekanism för att hålla direktivet uppdaterat i takt med av den europeiska gröna given.
2. Effektivisera utredningar och åtal genom att förtydliga eller eliminera vaga begrepp i definitionerna av miljöbrott.
3. Säkerställa effektiva, avskräckande och proportionella typer och nivåer av påföljder för miljöbrott.
4. Främja gränsöverskridande utredningar och åtal.
5. Förbättra välgrundade beslut om miljöbrott genom förbättrad insamling och kommunikation av statistiska uppgifter.
6. Förbättra de nationella brottsbekämpningskedjornas operativa effektivitet för att främja upptäckt, åtal och påföljder.

1.2 Förslagets innehåll

Artikel 1 – Syfte

I denna bestämmelse anges direktivets syfte att stödja miljöskyddet genom fastställande av straffbara gärningar och påföljder.

Artikel 2 – Definitioner

Artikeln innehåller definitioner av begrepp som används i direktivet, bl.a. en mer precis definition av vad som avses med rekvisitet "olaglig" vid tillämpning av direktivet.

2021/22:FPM58

Artikel 3 – Straffbara gärningar

I denna bestämmelse beskrivs de straffbara gärningar som omfattas av direktivet. För att vara straffbara enligt direktivet ska gärningarna ha begåtts med uppsåt eller i vissa fall av grov oaktsamhet. Vissa av gärningarna är hämtade från nuvarande direktiv, vissa är reviderade och förtydligade versioner av de befintliga och vissa är nya straffbara gärningar. De nya straffbara gärningarna är följande.

- Utsläppande på marknaden av produkter som, i strid med tvingande krav, orsakar betydande miljöskador på grund av att produkten används i stor skala.
- Allvarliga överträdelser av EU:s kemikalielagstiftning, vilka orsakar betydande skador på miljön eller människors hälsa.
- Olaglig fartygsåtervinning.
- Olagligt uttag av vatten.
- Utsläpp av förorenande ämnen från fartyg (det föreslås att denna brottskategori tas över från direktiv 2005/35/EG i syfte att konsolidera den rättsliga ramen).
- Olaglig handel med timmer.
- Allvarliga överträdelser av reglerna om introduktion och spridning av invasiva främmande arter som inger farhågor i unionen.
- Allvarligt kringgående av kraven på att göra en miljökonsekvensbedömning.
- Olaglig produktion, utsläppande på marknaden, import, export, användning, utsläpp eller frisättning av fluorerade växthusgaser.

I artikeln förtydligas innebörden av rekvisiten "väsentlig skada", "kan orsaka skada" och "försumbar mängd" genom att det anges vilka faktorer som måste beaktas när gärningarna utreds, åtalas och prövas i domstol.

Artikel 4 – Anstiftan, medhjälp och försök

I artikeln anges att medhjälp till och anstiftan av de handlingar som avses i artikel 3 ska vara straffbelagda. Även försök att begå vissa straffbara gärningar kriminaliseras.

Artikel 5 – Påföljder för fysiska personer

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de straffbara gärningar som avses i artiklarna 3 och 4 omfattas av effektiva, proportionerliga och avskräckande straffrättsliga påföljder. Dessutom krävs i förslaget att medlemsstaterna inför särskilda typer och nivåer av påföljder för miljöbrott. För de allvarligaste gärningarna, som orsakar eller kan orsaka att dödsfall eller allvarlig personskada, föreslås ett lägsta maximistraff på minst tio års fängelse. För övriga gärningar föreslås ett lägsta maximumstraff om minst fyra respektive sex år.

Därutöver ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de straffbara gärningar som avses i artiklarna 3 och 4 kan bli föremål för kompletterande påföljder och åtgärder, däribland

- hinder för en fysisk person att bedriva näringsverksamhet om de sakförhållanden som lett till domen är sådana att det föreligger stor risk att personen ska återfalla i samma slag av brottslighet,
- offentliggörande av det juridiska avgörande som avser utdömt ansvar eller använda sanktioner eller åtgärder,
- skyldighet att återställa miljön till dess tidigare skick, och
- tillfälliga förbud mot att ställa upp i val till eller kandidera till en offentlig tjänst.

Artikel 6 – Juridiska personers ansvar

Medlemsstaterna ska säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga för de straffbara gärningar som avses i artiklarna 3 och 4 när gärningarna har begåtts till förmån för den juridiska personen av någon person som har en ledande ställning grundad på befogenhet att fatta beslut, utöva kontroll eller att företräda den juridiska personen.

Om brottet har begåtts av en underlydande person till förmån för den juridiska personen och brottet möjliggjorts av att någon person i ledande ställning brustit i sin tillsyn eller kontroll ska också ansvar för den juridiska personen kunna komma i fråga.

Ansaret för juridiska personer ska inte utesluta lagföring av fysiska personer som gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare till de gärningar som avses i artikel 3.

Artikel 7 – Påföljder för juridiska personer

I artikeln åläggs medlemsstaterna att säkerställa att effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder kan tillämpas på juridiska personer som ställts till ansvar enligt artikel 6. Påföljderna eller åtgärderna för juridiska personer ska omfatta, bl.a. bötesstraff och administrativa

avgifter, skyldighet att återställa miljön, frångående av rätt till offentliga förmåner eller stöd samt rättsligt beslut om upplösning av verksamheten.

2021/22:FPM58

För de böter eller avgifter som kan komma i fråga anges två olika lägsta maximibelopp beroende på vilken överträdelse enligt artikel 3 det är fråga om. Beloppen är tre respektive fem procent av den juridiska personens totala globala omsättning under det räkenskapsår som föregår bötesbeslutet.

Medlemsstaterna ska vidare vidta åtgärder för att säkerställa att de olagliga vinster som härrör från brottet och den juridiska personens årliga omsättning beaktas när ett beslut fattas om lämplig bötesnivå.

Artikel 8 – Försvårande omständigheter

I artikel anges de försvårande omständigheter som ska beaktas när påföljder bestäms för en straffbar gärning som avses i artiklarna 3 och 4. Exempel på försvårande omständigheter är att brottet har orsakat förstörelse eller oåterkallelig eller långvarig väsentlig skada på ett ekosystem, att brottet begicks inom ramen för en kriminell organisation och att gärningsmannen har begått liknande tidigare överträdelser av miljölagstiftningen.

Artikel 9 – Förmildrande omständigheter

I artikeln anges de förmildrande omständigheter som ska beaktas vid bestämning av påföljder för en straffbar gärning som avses i artiklarna 3 och 4. Exempel på förmildrande omständigheter är att gärningsmannen återställer naturen till sitt tidigare skick.

Artikel 10 – Frysning eller förverkande

Genom bestämmelsen säkerställs att medlemsstaterna ger de behöriga myndigheter möjlighet att frysa och förverka vinning av de straffbara gärningar som omfattas av förslaget.

Artikel 11 – Preskriptionstider för straffbara gärningar

Artikeln innehåller bestämmelser om preskriptionstider för att göra det möjligt för de behöriga myndigheterna att utreda, lagföra och pröva de straffbara gärningar som omfattas av förslaget under en viss tidsperiod.

Artikel 12 – Jurisdiktion

Artikeln innehåller bestämmelser om jurisdiktion. Medlemsstaterna ska fastställa sin behörighet för de straffbara gärningar som avses i artiklarna 3

och 4 och underrätta kommissionen om de beslutar att utvidga denna jurisdiktion i särskilda fall där brottet begås utanför deras territorium.

2021/22:FPM58

Artikel 13 - Skydd av personer som anmäler miljöbrott eller bistår utredningen

Artikeln avser skydd av personer såsom visselblåsare, miljöförsvare och andra som rapporterar information eller tillhandahåller bevis i samband med en utredning av miljöbrott.

Artikel 14 - Rätt för den berörda allmänheten att delta i förfarande

Enligt denna artikel ska medlemsstaterna, i enlighet med sina nationella rättssystem, se till att den berörda allmänheten har rätt att delta i straffrättsliga förfaranden som rör gärningar som avses i artikel 3 eller 4.

Artikel 15 - Förebyggande insatser

Artikeln ålägger medlemsstaterna att vidta förebyggande åtgärder för att minska miljöbrotten.

Artikel 16 – Resurser

Medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella myndigheter som ansvarar för att upptäcka, utreda och lagföra miljöbrott eller pröva miljöbrottmål har tillräckligt med kvalificerad personal och tillräckliga ekonomiska och tekniska resurser för att effektivt kunna utföra sina uppgifter.

Artikel 17 – Utbildning

Artikeln syftar till att förbättra utbildningsverksamheten längs hela brottsbekämpningskedjan för att säkerställa att alla berörda parter har de specialkunskaper och färdigheter som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar rättsväsendets oberoende eller olikheter i rättsväsendets uppbyggnad, se till att berörda parter tillhandahålls sådan utbildning.

Artikel 18 – Utredningsverktyg

Medlemsstaterna ska enligt denna artikel se till att effektiva utredningsverktyg, som de som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott, också är tillgängliga för att utreda eller lagföra de brott som avses i artiklarna 3 och 4.

Artikel 19 – Samordning och samarbete mellan behöriga myndigheter inom en medlemsstat

Artikeln innehåller krav på att medlemsstaterna ska se till att det finns mekanismer för samordning och samarbete på strategisk och operativ nivå mellan de behöriga myndigheter som arbetar med att förebygga och bekämpa miljöbrott.

Artikel 20 – Nationella strategier för bekämpning av miljöbrott

I artikeln åläggs medlemsstaterna en skyldighet att fastställa, offentliggöra och genomföra en nationell strategi för bekämpande av miljöbrott och uppdatera den regelbundet.

Artikel 21 - Insamling av uppgifter och statistik

Medlemsstaterna ska samla in, offentliggöra och till kommissionen lämna in de statistiska uppgifter som listas i artikeln. Kommissionen ska regelbundet offentliggöra en rapport som bygger på de statistiska uppgifter som medlemsstaterna tillhandahåller. Bestämmelse syftar till att åtgärda dagens begränsade tillgång till uppgifter om miljöbrott.

Artikel 22 och 23 – Genomförande befogenheter och kommittéförfarande

I artikeln anges att kommissionen får anta en genomförandeakt som fastställer gemensamma minimistandarder för rapportering av statistiska uppgifter. Kommissionen ska bistås av en kommitté för att anta utkastet till genomförandeakt.

Artiklarna 24, 25, 26, 27, 28, 29

Artiklarna innehåller ytterligare bestämmelser om medlemsstaternas införlivande, medlemsstaternas rapportering, kommissionens utvärdering och rapportering, ikraftträdande och tillämpning av direktiv 2005/35/EG samt ersättande av direktiv 2008/99/EG med det här direktivet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Direktiv 2008/99/EG är införlivat i svensk lagstiftning genom 29 kap. miljöbalken. De nya straffbara gärningarna i lagstiftningsförslaget är kriminaliserade i svensk rätt genom 29 kap. miljöbalken, lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg samt lagen (2014:1009) om handel med timmer och trävaror.

Straffskalorna för brott som berörs av lagstiftningsförslaget rymmer fängelse i högst sex år (grovt miljöbrott), fängelse i högst fyra respektive två år (övriga brott i miljöbalken och lagen om åtgärder mot förorening från fartyg) samt fängelse i högst sex månader (lagen om handel med timmer och trävaror). Högsta företagsbot uppgår till 10 miljoner kronor. I svensk rätt saknas möjlighet att besluta om kompletterande sanktioner som anges i lagstiftningsförslaget. Bestämmelserna om sanktioner behöver ses över och nya sanktioner kommer att behöva införas för att kraven i uppfylla lagstiftningsförslaget.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget bygger på en konsekvensanalys utförd av kommissionen. Kommissionen bedömer att förslaget har försumbara budgetkonsekvenser för medlemsstaterna och för kommissionen. Kommissionen kommer att ha kostnader för att förbättra insamlingen av statistiska uppgifter om miljöbrott, för att upprätthålla standarder och för att ta fram rapporter i enlighet med lagstiftningsförslaget.

De totala kostnaderna för kommissionen under år 2025 beräknas uppgå till 560 000 EUR, och de återkommande årliga kostnaderna i samband med direktivet beräknas uppgå till 45 000 EUR. Denna beräkning omfattar inte kostnaderna för rapporten om direktivets effektivitet, vilken kommer att utarbetas efter utgången av den nuvarande fleråriga budgetramen.

De ekonomiska konsekvenserna av direktivet för medlemsstaterna är kopplade till att förbättra samarbetet och samordningen mellan medlemsstaterna, att förbättra insamlingen av statistiska uppgifter och rapporteringen om miljöbrott samt att förbättra effektiviteten i brottsbekämpningskedjan. Kommissionen bedömer att de totala kostnaderna i denna del uppgår till omkring 13 miljoner euro för alla medlemsstater.

De totala kostnaderna ska bedömas mot bakgrund av hur stora förluster som orsakas av miljöbrott. Enligt uppskattningar från UNEP och Interpol, som offentliggjordes i juni 2016, uppgår den årliga förlusten till följd av miljöbrott till mellan 91 och 258 miljarder US-dollar på global nivå.

Utgångspunkten är att eventuella nya uppgifter och åtaganden som innebär kostnader ska finansieras genom omprioriteringar av medel inom beslutade ramar i den fleråriga budgetramen (MFF).

Bestämmelserna om insamling av statistik i lagstiftningsförslaget kan leda till ökade kostnader för system- och statistikutveckling för Brottsförebyggande rådet (Brå) samt för de myndigheter som levererar data till rättsstatistiken. Det är emellertid inte möjligt att i nuläget närmare bedöma de budgetära konsekvenserna av förslaget för Sveriges del. Finansiering av eventuella merkostnader ska ske i linje med de principer om

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar i stort kommissionens förslag till direktiv och ansatsen att prioritera åtgärder som syftar till att stärka kampen mot miljöbrott. Sverige är positiv till en fördjupning av samarbetet på miljöbrottsområdet, särskilt när det gäller åtgärder för att bekämpa allvarlig organiserad brottslighet med gränsöverskridande inslag. Den organiserade brottsligheten har ökat sin närvaro på miljöområdet vilket har medfört att det idag ofta finns kopplingar mellan miljöbrott och organiserad brottslighet som bedrägerier, skattebrott, stölder, penningtvätt, grova våldsbrott samt narkotika- och människosmuggling. Brottsligheten är ofta gränsöverskridande. Detta innebär utmaningar för de brottsbekämpande myndigheterna både i Sverige och i andra medlemsstater och medför ett ökat behov av samarbete över nationsgränserna.

Regeringen anser att gemensamma bestämmelser om påföljder och sanktioner inom EU kan vara en viktig komponent för att åstadkomma en hög och likvärdig miljöskyddsnivå inom unionen och att sådana bestämmelser kan underlätta samarbetet mellan medlemsstaterna på miljöbrottsområdet. Det är dock viktigt att bestämmelserna i förslaget får en ändamålsenlig utformning och att de inte avviker för mycket från liknande reglering i andra straffrättsliga instrument. Det är vidare viktigt att direktivet inte låser medlemsstaterna vid en viss lagteknisk lösning utan ger medlemsstaterna en viss frihet vid genomförandet.

Den föreslagna bestämmelsen om kompletterande sanktioner, innebärande att en fysisk person som har dömts för miljöbrott tillfälligt ska kunna förbjudas att ställa upp i val, strider i fråga om val till riksdagen mot regeringsformen. Förslaget måste utformas på ett sätt som inte strider mot svensk grundlag. Sverige ifrågasätter om EU har straffrättslig lagstiftningskompetens som sträcker sig så långt som till villkoren för demokratin i nationella val i medlemsstaterna.

Regeringen anser att det är viktigt att hänsyn tas till pågående eller kommande lagstiftningsprocesser inom närliggande områden.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Inte kända.

Inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Kommissionens förslag till direktiv har remitterats till 27 remissinstanser. Svar har inkommit från 20 av dessa. Majoriteten av remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget eller ställer sig positiva till att nu gällande direktiv ses över för att miljöbrott ska kunna bekämpas mer effektivt.

Brottsförebyggande rådet (Brå) anser att ansatsen att ta fram en gemensam standard för rapporteringen av statistik är god och att det borgar för en bättre och mer jämförbar uppföljning av miljöbrott inom medlemsstaterna. Brå framhåller att det är en fördel om arbetet kan ta avstamp i de definitioner och standarder som redan tagits fram och tillämpas för den europeiska statistiken på området "Crime" och "Criminal Justice" som samlas in av Eurostat. Myndigheten gör vidare bedömningen att sammanställning av statistik på det straffrättsliga miljöbrottsområdet i enlighet med direktivet kan komma att kräva betydande utvecklingsinsatser på myndigheten och att uppskattningen av medlemsstaternas kostnader för statistikrapporteringen förefaller vara väl lågt tilltagen.

Havs- och vattenmyndigheten lyfter fram att ett effektivt och utvecklat sanktionssystem är en viktig faktor för ett fungerande miljöskydd. Myndigheten framhåller att de nya brottsrubriceringarna på vattenområdet framstår som relevanta fokusområden för skydd av marina och akvatiska ekosystem.

Kemikalieinspektionen framför att förslaget förefaller försvåra en sanktionsväxling på kemikalieområdet vilket myndigheten beklagar. Om straffsanktionering ska vara utgångspunkten i framtiden anser Kemikalieinspektionen att det är viktigt att det befintliga sanktionssystemet inte försvagas. Straffbestämmelserna i förslaget är utformade som effektbrott till skillnad från svenska straffbestämmelser som är utformade som handlingsbrott och Kemikalieinspektionen understryker vikten att den befintliga konstruktionen i miljöbalkens straffbestämmelser kan behållas.

Naturvårdsverket ser positivt på att bestämmelserna om miljöbrott breddas och harmoniseras inom unionen. Verket anser att gemensamma bestämmelser om påföljder och sanktioner kan vara en viktig komponent för att åstadkomma en hög och likvärdig miljöskyddsnivå inom unionen. Det bör dock närmare analyseras vilka straffsatser som är lämpliga ur ett svenskt perspektiv. Naturvårdsverket framför vidare att vissa av de kompletterande sanktionerna framstår som främmande för svensk rättstradition. Det gäller t.ex. att en fysisk person ska kunna åläggas ett tillfälligt förbud mot att ställa upp som kandidat i allmänna val.

Polismyndigheten framför att en ökad harmonisering av lagstiftningen är ett verktyg i arbetet med att stävja den organiserade brottsligheten inom Europa.

Polismyndigheten understryker vikten av insamling av statistik för att kunna bevaka effektiviteten av miljöbrott men framhåller att insamlingen av data bör automatiseras i så hög grad som möjligt för att minska medlemsstaternas administrativa börda.

Sjöfartsverket anser att en effektiv tillämpning av straffrättsliga bestämmelser till skydd för miljön underlättas av ett tydligt nationellt regelverk och erforderligt stöd avseende till exempel anmälan om miljöbrott. Verket understryker att en tydlig ledning för tillämpning av straffrättsliga bestämmelser kan vara av värde även för andra myndigheter än de rättsvårdande.

Skogsstyrelsen för fram att gemensamma regler för straff och genomförande av EU:s timmerförordning kan bidra till konkurrens på mer lika villkor på EU-marknaden eftersom det försvårar möjligheten att tillhandahålla olagliga virkesprodukter på marknaden i ett land med ett svagt genomförande och låga straff. Skogsstyrelsen påpekar dock att timmerförordningen kommer att ersättas av en ny förordning med ett utökat tillämpningsområde och att detta skapar oklarheter kring omfattningen av kriminaliseringen.

Transportstyrelsen konstaterar att det straffrättsliga systemet vad gäller att bestraffa och beivra miljöbrott inte synes fungera särskilt effektivt och därför välkomnar myndigheten kommissionens förslag till att skärpa den EU-rättsliga regleringen på området. Transportstyrelsen anser att det är positivt att samla bestämmelser om straffrättsliga sanktioner för alla typer av miljöbrott, vilket inkluderar illegal fartygsåtervinning och olagliga utsläpp av förorenande ämnen från fartyg, i en och samma rättsakt, eftersom det blir mer överskådligt.

Åklagarmyndigheten ser positivt på önskan att öka bekämpningen av miljöbrott och anser att en översyn av nuvarande direktiv är behövlig av flera skäl men tillstyrker inte förslaget. Åklagarmyndigheten påtalar att direktivet om det genomförs kommer att påverka ett avsevärt större område än det rent miljöstraffrättsliga när det gäller nya och främmande sanktionsmöjligheter. Åklagarmyndigheten anser vidare att det är tveksamt om ett införande av direktivet är den bästa metoden för att uppnå det angivna syftet.

Avfall Sverige välkomnar förslaget om ett nytt miljöbrottsdirektiv, som bedöms kunna förbättra möjligheterna att beivra brottslighet på avfallsområdet. Avfall Sverige tillstyrker huvuddelen av förslagen avseende sanktioner och straffmätning, men är med hänvisning till bristande motivering, konsekvensbedömning och i vissa fall otydlig avgränsning, tveksam till förslagen i vissa delar. Det gäller bl.a. brottsbeskrivningen som avser genomförande av projekt utan att ha genomfört den miljöbedömning som krävs, tillfälligt förbud att kandidera till förtroendeuppdrag inom offentlig sektor, att det ska ses som en försvårande omständighet och räknas med i straffmätningen att brottet utförts av en offentligt anställd i dennes tjänst samt rätten för allmänheten att delta i de straffrättsliga förfarandena.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) framför att en uppdatering av miljöbrottsdirektivet i sig kan vara rätt och rimligt men anser samtidigt att det EU-straffrättsliga samarbetet är problematiskt från kriminalpolitisk synpunkt. LRF påtalar att intresset av säkerhet och effektivitet inte nödvändigtvis ska tillåtas gå före intressen som frihet och rättssäkerhet och att antagna EU-straffrättsliga instrument genom sin konstruktion och komplexitet kan bidra till bristande förutsebarhet.

Skogsindustrierna understryker att det inte ska vara möjligt att tjäna pengar på att bryta mot gällande miljökrav och att sanktioner därmed kan vara nödvändiga. Det bör dock finnas en proportionalitet för sanktionen, även vad gäller maximala bötesbelopp. När de gäller överträdelser av EU:s timmerförordning påtalar Skogsindustrierna att förordningen kommer att ersättas av ett nytt regelverk om avskogningsfria produkter och att översynen av miljöbrottsdirektivet bör beakta den lagstiftningsprocessen.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för det föreslagna direktivet är artikel 83.2 i EUF-fördraget. I artikel 83.2 i EUF-fördraget fastställs EU:s befogenhet att ange minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom EU:s politikområden som omfattas av harmoniseringsåtgärder, om detta är nödvändigt för en effektiv kontroll av efterlevnaden.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kriminell verksamhet relaterad till miljön har ofta en gränsöverskridande dimension eftersom miljöbrott inte sällan drabbar flera länder (t.ex. olaglig handel med avfall, skyddade arter eller produkter av vilda djur och växter) eller har gränsöverskridande effekter (t.ex. vid gränsöverskridande förorening av luft, vatten och mark). Ett effektivt gränsöverskridande samarbete mellan brottsbekämpande och rättsliga myndigheter är en förutsättning för att kunna bekämpa allvarlig miljöbrottslighet.

Kommissionen anser att förslaget är förenligt med proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen. Kommissionen framhåller att lagstiftningsinitiativet inte går utöver vad som är nödvändigt för att nå syftet med revideringen och att förslagets mål lämpligast nås genom EU-gemensamma åtgärder.

Regeringen anser att förslaget att medlemsstaterna ska införa kompletterande sanktioner som innebär förbud mot att ställa upp i val eller kandidera till en offentlig tjänst är oproportionerligt. I övrigt har regeringen inte identifierat några delar av förslaget som uppenbart strider mot subsidiaritets- eller proportionalitetsprincipen. Regeringen vill dock understryka vikten av att straff- och bötesnivåerna står i proportion till sanktioner för annan grov

brottslighet samt att administrativ börda står i proportion till den nytta som uppnås. 2021/22:FPM58

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Rådsförhandlingar kommer att ske i rådsarbetsgruppen för straffrättsligt samarbete.

4.2 Fackuttryck/termer